

כגפן פוריה

עלון להפצת תורה ויהדות

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה

פְּרָשֶׁת וִיקְרָא

ט' אדר ב' תשע"ט

שבת זכור

הפטרה: ויאמר שמואל. אשכ': כה אמר ה'

ביום רביעי תענית אסתר ביום המשיי פורים

יציאת השבת ר"ת 19:07

ברכת הלבנה

גיליון 523

יציאת השבת:

18:25

ירושלים: 18:24

מניסת השבת:

17:16

ירושלים: 17:11

צניעותו וגדולתו של מנהיג

הרב עמוס שושן - רב ישובי רכס פוריה

פרשתנו פותחת בדברי ה' למשה: "ויקרא" אל משה וידבר ה' אליו מאהל מועד". רש"י על אתר מפרש: ויקרא אל משה - לכל דברות ולכל אמירות ולכל צווים קדמה קריאה לשון חיבה, לשון שמלאכי השרת משתמשים בו שנאמר (ישעיה ו): 'וקרא זה אל זה', אבל לנביאי האומות עובדי כוכבים ומזלות, נגלה עליהן בלשון עראי וטומאה, שנאמר: 'ויקרא אלקים אל בלעם'.

והנה בתוך פרשתנו מופיע הדיבור אל משה במילה ויקרא, אך הכתיב בספר תורה הוא א' זעירא, א' קטנה, ומילה זו נראית כמו המילה 'ויקר'. איך יתכן שדיבור ה' אל משה יהיה כתוב בצורה זו הנחשב עראי וכו'? יתר על כן, הרי רצון ה' היה, לפי דברי רש"י דלעיל, שיהיה כתוב 'ויקרא' לשון חיבה?

רבותינו אומרים, שאכן היה צריך להיות כתוב 'ויקרא' בגדול, אלא שמושה רבנו מתוך ענוותנותו הקטין את האות א' שלא להדגיש את חיבתו של הקב"ה אליו. ואולם מעירים רבותינו שלמושה היתה כמות דיו מסוימת לכתיבת כל התורה, לכל מילה ומילה ולכל אות ואות, וכאשר הוא הקטין את האות א' נשאר מעט דיו. מה עשה משה? מרח אותו על פניו. והנה כאשר ירד משה מהר סיני הוא לא ידע כי קרן עור פניו.

ממה קרן עור פניו של משה רבנו? מאותו מעט דיו שנותר לו בקולמוסו. כלומר, משה נתכוון למעט מגדולת עצמו על ידי הקטנת האות א', והנה דוקא ההקטנה הזו מגדילה אותו, "קרן עור פניו - ויראו מלגשת אליו". כך נקבע ביהדות כי "מאן דזעיר היא הוא רב". פירושו: דוקא האדם המקטין את עצמו הוא באמת הגדול, מצפים לשובם של מנהיגי האמת של עם ישראל בעלי העוז והענווה.

בהוצאת מכון "שערי תורה": פוריה-נוה עובד ד.ג. גליל תחתון 15210

שערי תורה וחסד ע"ר * כולל אברכים * שיעורי תורה * פרסומים תורניים * גמ"ח עזרה לנוקמים *
הדפסה: דפוס כנרת. עריכה: צ. שוריק. היה שותף. להעברת תרומות: בנק המזרחי סניף טבריה מספר חשבון: 123459

שבת זכור

שבת הסמוכה לפורים נקראת שבת זכור, והטעם כיון שבשבת זו קוראים 'זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך בצאתך ממצרים', ובהפטרה מזכירים את מלחמת שאול בעמלק. וזכרון זה נשנה בימי הפורים מכיון שהמן צורר היהודים היה מזרעו של אגג העמלקי, התרשלותו של שאול בהשמדת אגג העמלקי גרמה שיצא ממונו המן.

עמים רבים נלחמו בישראל, מדוע השתנה עמלק מיתר העמים שיש לזכור את מעשהו ולמחות את זכרו? במדרש (תנחומא כי תצא פרק ט) מובא: משל של ישראל ועמלק למה דומה? "לאמבטיה רותחת שלא היתה כל בריה יכולה לירד בתוכה. בא בן בליעל אחד וקפץ לתוכה, אע"פ שנכווה קיררה לפני אחרים. אף כאן כיון שיצאו ישראל ממצרים, הקב"ה קרע הים לפנייהם ונשתקעו המצרים לתוכו, נפל פחדן על כל האומות, שנאמר: (שמות טז) 'אז נבהלו אלופי אדום אילי מואב יאחזמו רעד, נמוגו כל יושבי כנען', כיון שבא עמלק ונזדווג להם אע"פ שנטל את שלו מתחת ידן, הקירו לפני אומות העולם". עמלק היה זה שקירר את האמבטיה הרותחת, את היחס המיוחד שהיה בין עמי העולם לעם ישראל המונהג בדרך נסית. זהו 'אשר קרך בדרך' שקירר את ההרגשה המיוחדת שלוותה את עם ישראל במדבר.

ואולם לפי מדרש אחר המובא שם, הטענה לא היתה כלפי עמלק אלא כלפי ישראל, וכך מובא שם במדרש: "משל למה הדבר דומה? למלך שהיה לו כרם והקיפו גדר והושיב בו המלך כלב נשכן אמר המלך כל מי שיבוא ויפרוץ את הגדר ישכנו הכלב. לימים בא בנו של המלך ופרץ את הגדר, נשכו הכלב. כל זמן שהיה המלך מבקש להזכיר חטא של בנו שפרץ הגדר אומר לו: זכור אתה היאך נשכך הכלב. כך כל זמן שהקב"ה מבקש להזכיר חטאן של ישראל שחטאו ברפידים שנאמר (שמות יז): 'היש ה' בקרבנו אם אין' אמר להם: 'זכור את אשר עשה לך עמלק אשר קרך בדרך'".

לא נתנה רשות לעמלק לפגוע בישראל אלא לאחר שחטאו, ויבוא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים, למה דווקא ברפידים? "אין רפידים אלא שרפו ידיהם מן התורה ולפיכך עמלק בא עליהם וכן את מוצא שאין השונא בא אלא על ידי רפיון ידיים". לפי מדרש זה 'זכור את אשר עשה לך עמלק' תפקידו כמו הזכרת הכלב הנשכן לבן המלך שפרץ גדר, זוהי תוכחה נסתרת לרפיון אמוני. לפי פירוש זה, 'אשר קרך בדרך' הוא החיסרון באמונה בה'. תפיסה עמלקית שהכל בעולם הזה הוא דרך מקרה. ואולם אנו צריכים לדעת כי אין מקריות בעולם, אותיות מקרה הם רק מה'.

המן האגגי מפיל פור הוא הגורל לפני המן, לכאורה עניין מקרי, אך אנו יודעים שלא היתה פה מקריות אלא הכל כוון מלמעלה מאת ה'. המן נהג לפי דרך אבותיו, אשר קרך בדרך, הכל דרך מקרה, אך עם ישראל מזהר (ויקרא כו, כא) "אם תלכו עמי בקרי... והלכתי עמכם בחמת קרי". ההתחזקות שלנו באמונה בה', לדעת כי ההשגחה האלוקית היא על כל פרט בבריאה, יש בה משום מחיית עמלק.

זמנים במגילת אסתר

שאלות שמרבים לשאול אותנו על המגילה: כמה זמן ארך סיפור המגילה? כמה זמן אחרי ושתי מלכה אסתר? מתי היתה תענית אסתר המקורית? מתי תלו את המן? אצלנו הכל קרה בפורים! אבל זה לא מדויק...

המגילה מתחילה מתאריך מפורש: "בשנת שלוש למלכו (למלכותו של אחשורוש) עשה משתה לכל שריו ועבדיו חיל פרס ומדי הפרתמים ושרי המדינות לפניו", (אסתר א, ג). המשתה נמשך מאה ושמונים יום שהם חצי שנה! בסופם עשה משתה שבעת ימים לעם שבעיר שושן וביום השביעי סירבה ושתי לבוא והוצאה להורג.

בחירת אסתר היתה לאחר ארבע שנים: "ותלקח אסתר אל המלך אחשורוש אל בית מלכותו בחדש העשירי הוא חדש טבת בשנת שבע למלכותו", (אסתר ב, טז).

המן מפיל פור לקבוע תאריך להשמדת עם ישראל: "בחדש הראשון הוא חדש ניסן בשנת שתים עשרה למלך אחשורוש, הפיל פור הוא הגורל לפני המן מיום ליום ומחדש לחדש שנים עשר הוא חדש אדר", (אסתר ג, ז).

ביום יג' בניסן נכתבו הספרים בידי המן להשמיד את היהודים.

צום אסתר שנמשך שלושה ימים היה בתאריכים: יד'-טז' ניסן באותה שנה, וכדרשת חז"ל על מרדכי שעבר על דת, שצמו ביום טוב ראשון של פסח.

תליית המן טז' בניסן – ויפסוק המן למחרת הפסח, בו ביום של המשתה השני.

ביום כג' בסיון נכתבו הספרים ע"י מרדכי ונשלחו לכל המדינות. כלומר, במשך כחודשיים ימים לאחר תליית המן עדיין גזירתו היתה קיימת. לכן מובן מדוע מסופר (אסתר ח, ג): "ותוסף אסתר ותדבר לפני המלך ותפול לפני רגליו ותבק ותתחנן לו להעביר את רעת המן האגגי ואת מחשבתו אשר חשב על היהודים".

ביום יג' אדר (סוף אותה שנה), נקהלו היהודים לעמוד על נפשם ולנקום באויביהם.

ביום יד' אדר נקהלו היהודים אשר בשושן לעמוד על נפשם ולנקום באויביהם. משתה ושמחה ביד' וטו' כימים אשר נחו מאויביהם.

ביום יג' באדר מתו בני המן בשושן ונתלו למחרת ביד' באדר, לאור בקשתה המיוחדת של אסתר, אחד עשר חודש אחר אביהם - ימח שמו וזכרו!

לפי זה סיפור המגילה מתחילתה לסופה ארך כעשר שנים, משנת שלוש למלכות אחשורוש ועד כשנה לאחר הפלת הפור בשנת שתיים עשרה למלכותו.

זמן, זמנים, זמניהם – זמנים הרבה תקנו להם [מסכת מגילה].

הלכות פורים

א. **קריאת המגילה:** הכל חייבין במקרא מגילה, אנשים ונשים. ואם הנשים לא שמעו בבית הכנסת, יחזור ויקראנה בביתו בשביל אשתו ושאר נשים שבבית. זמן קריאת המגילה בלילה מצאת הוכבים עד עמוד השחר. וזמנה ביום מהנהג החמה עד השקיעה. ומי שהשעה דוחקת לו יכול לקרוא מעמוד השחר.

ב. נוהגין לומר ד' פסוקים של גאולה בקול רם, והם: "איש יהודי וכו'", "בלילה ההוא" וכו', "ומרדכי יצא וכו'", "ליהודים היתה אורה וכו'", ויש נוהגים לומר גם את הפסוק האחרון בקול רם. וצריך החזן לחזור ולקוראן שנית. כשאומר את "אגרת הפורים" יענע המגילה בתיבת "אגרת". ובשחרית, כשאומר "ויקר", ישים ידו על התפילין וינשקם. וכשאומר "ליהודים היתה אורה" יגע בספר תורה.

ג. **מתנות לאביונים:** חייב כל אדם ליתן ביום פורים שתי מתנות לשני עניים לפחות וכל המרבה ברוך יהיה. ויתן ביום ולא בלילה, ואם נותן אוכל צריך שיהיה בו כמות של ג' ביצים (כספ - 163 גרם) ואם נותן כסף, צריך לתת כסף שאפשר לקנות בו לפחות 163 גרם פת.

ד. אפילו עני המתפרנס מצדקה חייב במתנות לאביונים, ויש פוסקים אותו (הפ"ה שם) וכתוב בספר 'תורה לשמה' שיכול אביון אחר ליתן לאביון חברו, וזה ג"כ חוזר ונותן לחבירו. כתב הרמב"ם (הלכות מגילה וחנוכה פרק ב הלכה יז) **"מוטב לאדם להרבות במתנות אביונים מלהרבות בסעודות ובשלוח מנות לרעיו, שאין שם שמחה גדולה ומפוארה אלא לשמח לב עניים ויתומים ואלמנות וגרים, שהמשמח לב האומללים האלו דומה לשכינה שנאמר: "להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים".**

ה. **משלוח מנות:** חייב כל אדם לשלוח לחבירו שתי מנות, ביום פורים ולא בלילה ודוקא שני מיני אוכלים לפחות, ויניח כל מין בכלי אחר בפני עצמו, ולא יניח שניהם בכלי אחד, ומשלוח מנות צריך לשלוח לגדול, אבל מתנות לאביונים אפילו נתן לקטן יצא ידי חובה. גם האשה חייבת במשלוח מנות ומתנות לאביונים ואיש ישלח לאיש ואשה לאשה וכל זה במשלוח מנות אבל במתנות לאביונים איש יכול לתת לאשה ואשה יכולה לתת לאיש.

ו. **סעודה:** מצווה להרבות בסעודת פורים. ועיקר הסעודה ביום, ואם עשאה בלילה - לא יצא ידי חובה. ולפי הסוד טוב לאכול סעודת פורים בבוקר לפני חצות היום. והנוהגים לאוכלה אחרי חצות היום יזכרו להתפלל מנחה קודם לכן, כיוון שאסור לאכול סעודה גדולה קודם מנחה. "חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע וכו'", אמנם יזהר משכרות, ולרמב"ם ישנה מעט וירדם. בפורים ערבית ומנחה אומרים על הניסים, וכן בברכת המזון.

לעילוי נשמת אמו"ר רבי יצחק שושן זצ"ל - נלב"ע יב' תמוז תשע"ז

עלון זה מוקדש:

לרפואת: אברהם ולאח ציטרון, שרה בת שמחה, מרים יהודה, ציפורה ויהושע לוי. ביב"ה אלימלך. ישי הלוי. עזר בן עישה. תקוה בת עישה. אלגרה בת ג'אן. אסתר בת זוהרה. מויל בת ענולה. אברהם בן רחל. רחמים בן סולמנה. הראל בן אביגיל. אלינה בת סליחה. ישי ורחל לוי. חנה בת זוהרה. מיטל מוריה אדרי הי"ו. **להחזרת נעדר צה"ל ושבייו ובהם:** אורון שאול, הדר גולדני, גיא חבר, רון ארד, זכריה באומל, יהודה כץ, צבי פלדמן, יהונתן פולארד הי"ו. **לעילוי נשמות:** הגר"ע יוסף זצוק"ל. הגר"מ אליהו זצוק"ל. רבי מסעוד מלול זצ"ל. רבי יצחק שושן זצ"ל. רבי יעקב שושן. הרב שלמה צורף. יונה יונה. סופר מנחם. אליאור קדושים. הרב אברהם צוקרמן. יצחק עמידה. נדיר טחום. ניסים כהן. רובי צעדי. יצחק בן מנחם מורדכי. מרדכי ומשה מורדכי. ישראל אברהם נתן. אברהם אודיון. מרדכי צאני. ראובן אלון בן נחמה. יצחק ועמרם מטיאס. ר' חיים אוחננה. לוי יצחק אמדרי. אורן מעלם. אליהו טייטל. דוד תנאי. דוד גרוסברג. ואל דללי. עמוס דמרי. סימנטוב משה יהודה. ישראל בן מנחה. רבי דוד הכהן. ישראל בן שושנה. נעים משה. אהרן מורדכי. יצחק ושמואל אילון. נסים וסליקה שושן. יצחק ולאח אסטרונגו. נדירה שמעון. מנחם לוי. ליטל שבת. אסתר בת תורה. אסתר חדר. חנה יצחק. דינה פונדק. אליהו בת פריחה. תרצה יעקב. אסתר וענבר נחום. דניאל אלמליח. אליהו אדרי, נסים מלי מרים וענונו. עישה עמוס. רות יעקב. חיה רחל לוי. נעמי בת מנחה. לואיזה מרדכי. זוהרה בת חנה. עליזה כהן. שרה אוליאלי. יוכבד ועקנין. עישה דהן. ברכה סופן. רותי אצול. סבטלע בת אולנה. אסתר איבני. כמייסה דירי. כמייסה כהן. אליס טובול. אילה שחר. רבקה ישעיהו. אריאל דרסיעובר ז"ל. **ולע"ה הנספים בשואה ובהם:** אלכסנדר שגדור, שושנה רוזה, רפאל פרייז, וציעיליה צילה לבית משפחת ציטרון הי"ד.

למענינים להשתתף בהוצאת עלון זה טא לפנות לדוד: 0537788483

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה